

Жаїс Залотковська

ПИШИ

Мелкий шрифт
big ідеї до книжки

«Моноліт»

Дніпро

2018

УДК 808.1
ББК 83.02
З-80

З-80 Пиши. Легкий шлях від ідеї до книжки / Таїс Золотковська. — Дніпро: Моноліт, 2018. — 288 с.

ISBN 978-617-577-156-3

«Пиши. Легкий шлях від ідеї до книжки» — творчий, інтерактивний і практичний путівник дорогами креативного письма. Ви дізнаєтеся, як розвинути талант, удосконалити письменницькі вміння й навички.

Один із найпопулярніших сучасних авторів Стівен Кінг якось зауважив: «Письменництво не спосіб заробити грошей, дістати визнання, налагодити стосунки. Воно збагачує життя як тих, хто читає твори, так і тих, хто їх пише. Здобути, досягти, стати щасливим».

Оригінальний посібник української авторки Таїс Золотковської саме для тих, хто хоче подолати страхи, відшліфувати письменницькі здібності й отримати справжнє задоволення від руху олівця записником чи клацання клавіш клавіатури. Стати письменником можете саме ви — Just Do It — просто зробіть це!

© Таїс Золотковська, 2018

© ТОВ «Видавництво „Моноліт”», 2018

Усі права застережено, зокрема право часткового або повного відтворення в будь-якій формі.

Правову підтримку видавництва
забезпечує компанія Web-protect

Анонімному Авторіві

Любі автори!

Цю книжку я написала для вас.

Пишіть, радійте й пам'ятайте:
натхнення вигадав внутрішній критик.

Просто розкажіть історію!

*Я дякую Тарасові Калмикову. Ти віриш у мене,
і твоя віра надихає мене.*

*Моїм батькам — Ользі та Анатолію Золотков-
ським. Ваша підтримка допомогла мені подолати
внутрішнього критика й дописати книжку.*

*Художнику й найкращому другові Гамлету Зінків-
ському. За натхнення.*

*Клубу Анонімних Авторів. Ви найталановитіші
письменники!*

*Видавництву «Моноліт-BIZZ», що повірили в мене
й доклали величезних зусиль, щоб ця книжка поба-
чила світ.*

*Славі Світовій, Ксенії Різник, Тетяні Гордієнко
й Ксениславі Крапці.*

*І всім, всім, всім моїм друзям — віртуальним
і реальним.*

Зміст

Зміст	9
Рецензія	13
Вступ.....	15
Початок.....	19
Спогади.....	21
Легше! Ідеї для письма.....	25
Упевненість.....	33
Потік	39
Подолання.....	45
Вітер. Зміни й текст	51

Письменницький блок	55
Вишня.....	65
Імітація письма.....	69
Джаст ду іт	81
Своя кімната	87
Списки	91
Вивчати як письменник	95
Погугли це!	109
Читати як письменник	115
Мапа думок.....	121
Як перетворити ідею з життя на книжку	129
Дитячі спогади.....	133
Автентичне письмо	143
Секрети для письменників	149
Свобода писати	155

Три складники тексту	161
Структура.....	167
Оточення	177
Оповідач.....	187
Діалоги.....	193
Як завершити історію.....	201
Назва.....	209
Канцтовари	213
Альфа-читач	225
Редагування	231
Самвидав	239
Видавництво.....	251
Книжка за тридцять днів.....	263
Почни з простого	271

Рецензія

Письменники. Супергерої!

Що робити, аби шлях від ідеї до книжки був легким? Таїс Золотковська, письменниця й коуч із творчого письма знає відповідь. «Пиши!» — каже вона нам, закликаючи до дії.

Разом із Таїс ми мандруємо сторінками книжки «Пиши», шукаємо ідеї, долаємо страх, спостерігаємо за світом! Ми вчимося дихати й залишатися в потоці, позбуватися авторського блоку й почуватися супергероями, а ще досліджувати й читати як письменник!

Ми зацікавлено малюємо карту думок, розбираємося із поняттями «імітація письма» та «прокрастинація», ми з головою занурюємося у творчий процес, який захоплює нас і не відпускає аж до останньої сторінки цієї чудової творчої книжки!

Таїс у жодному разі не повчає директорським тоном, вона розповідає свої історії, ділиться досвідом

Пиши. Легкий шлях від ідеї до книжки

і завжди залишається поруч, як друг, що підтримає, підбадьорить, розвеселить і втішить. І ось ми вже схилилися над чистим аркушем паперу, вдихнули й почали писати. Нам добре й легко!

Саме такий ефект матиме ця книжка. Не вірите?
То перевірте!

СЛАВА СВИТОВА,
ПИСЬМЕННИЦЯ

Вступ

Є книжки, що починаються з ідеї. Інші — з появи персонажа. Іноді виникає відчуття, ніби вдивляєшся в нічний туман і бачиш ледве освітлені обриси дерев. І звідти проступає історія.

Ідея цієї книжки прийшла до мене з розмови із жінкою на ім'я Любоу. Вона живе в селі на Івано-Франківщині й працює управителькою у садибі, де відбувся перший письменницький ретрит Анонімних Авторів.

Любоу розповіла мені історію свого життя: про драматичне кохання, радісне заміжжя, народження доньок і долю, яка окреслилася межами невеличкого села. Утім, це місце сповнене такої кількості магічних елементів, що вистачить на натхнення для сотень письменників.

Я слухала Любоу, запам'ятовуючи основні моменти її розповіді, й думала: що як ця жінка сама розкаже вам свою історію? У відповідь на моє запитання

вона посміхнулася, підлила вишневої наливки й відповіла: «Я навіть не знаю, з чого почати».

Шестеро авторів святкували її день народження, стоячи в барі, що пропах сигаретним димом; ласували дерунами, смаженими на щедрій кількості соняшникової олії; смакували сливовими, ожиновими, вишневими наливками.

Любоу безоглядно щаслива. Очі її іскряться завтрашніми сльозами, а голос хрипить від напруги. «Будьмо! Будьмо!» — вигукує вона. Ми цокаємося чарками й поволі хмеліємо.

Назавтра Любоу мовчазна. Немає звичної посмішки, багатослівної балаканини. Назавтра вона відзначає сумну дату: день народження покійного чоловіка. Зміна в ній така ж миттєва, як і темрява, що запанувала на веранді, коли господар садиби вимкнув жовту бульбу-лампочку під дахом.

Ми, метелики, притягнуті яскравістю вчорашнього свята й щедрістю цієї чарівної жінки, різко відступаємо, втрачені, залишившись без маяка, що вказує шлях до радості.

Уночі я лежу без сну, прислухаючись до поскрипування флюгера, що обертається від червненого вітру.

Що якби Любоу мала інструменти, щоб розповісти нам про гучний потік ріки Черемош, у яку вона занурювала

втомлене тіло, про моменти щастя й журби, її власний шлях, нелегкий та єдиний у своїй траєкторії.

Усього-то потрібні ручка, папір і щоденна практика. Джерело натхнення. Структура. І вона запише спочатку свою історію, а потім байки постояльців, приправлені щедрою часткою її самобутнього гумору. І хто знає, може, згодом вона навіть позбудеться демонів свого минулого.

Книжка почалася задовго до зустрічі з Любоу. Невеликі есе приходили до мене в подорожах, коли був час спостерігати природу й людей. Частина книжки написана на березі океану в Сінтрі, що в Португалії. Інша — у Києві, Харкові, Нью-Йорку, Страсбурзі й Парижі. Під час спостереження за літературним процесом анонімних і відомих авторів та вивчення методів письменства формувалася ця книжка.

Та впевненість, що «Пиши» повинна побачити світ, з'явилася після зустрічі з Любоу. Тож моя оповідь починається з персонажа. А ваша?

Ця книжка для тих, хто хоче розповідати історії, для тих, хто пише й невпинно шукає нових і нових проявів істини, радості, краси й любові.

ПОЧАТОК

Найскладніше в заняттях йогою — розстелити килимок. Те саме й із письменством. Автору-початківцю часом непросто розпочати історію. Він сидить перед чистим аркушем паперу, крутить у руках олівець. Його думки блукають, а серце швидко-швидко калатає. На заняття Клубу Анонімних Авторів до нас зазирає сором'язливий новачок, і доки решта майбутніх письменників зосереджено створює світи, порипує кульковими ручками й намагається написати якнайбільше за п'ятнадцять хвилин, Автор поглядає на аркуш і лише міцніше стискає ручку. Та хіба б я була фокусницею, якби не мала в рукаві кількох порад, що допомагають розпочати історію?

Але-оп!

Чи це репліка дресирувальника? Гаразд, почнемо.

СПОГАДИ

Розпочніть із простого. Розпочніть із власного народження.

Опишіть перший спогад. Дитячу ванночку, у якій вас купали. Якою була температура води? Згадайте обличчя матері. Вона усміхалася чи супилася? І де в той час був батько?

Жовта гумова качечка плаває поруч. Плюскіт води.

Змалюйте перший візит до моря. Не забудьте про подробиці, щоб оповідь стала реалістичною. Пишіть, не замислюючись, протягом п'ятнадцяти хвилин.

Перечитайте.

Це і є ваш початок.

А ось іще одна ідея.

Ви прокинулися лютневого світанку, затемна.

Вам треба йти до дитячого садка. І ви лежите, малесенька, під ковдрою, думаете про холод, який чекає назовні. А мама ось-ось зайде до кімнати й потяг-

не чистити зуби. І ви кунятимете під час сніданку й удаватимете, ніби болить живіт, мріючи лишитися вдома. Ви лежите в ліжку, намагаючись залишатися непомітною. Сподіваєтесь, що батьки проспали, що будильник зламався й ви будете ніжитися під ковдрою цілий день, мружачись від захвату. Спливають хвилини, за ними години, за вікном світає. А до кімнати так ніхто й не заходить, бо субота. І на сніданок ваші улюблені сирники з полуничним варенням.

Згадайте відчуття, що охопило вас. І пишіть, змальовуючи його точними словами.

Дихання

Заплющте очі. Покладіть руки на коліна. Дихайте. Це і є початок. Якщо не знаєте, з чого розпочати історію, якщо вас оточує безліч предметів, голосів та ідей, які юрмляться й вимагають уваги, або ж, навпаки, якщо в голові порожньо, розпочніть із дихання.

Випряміть спину й замість знака питання відчуйте, як радісним знаком оклику вирує довкола новий день. Ми розпочинаємо.

Слухайте дихання й думки. Ідеї прийдуть під час писання. Візьміть ручку та блокнот, дихайте й записуйте. Щойно емоції почнуть випереджати руку, зупиніться й повертайтеся до дихання. Продовжуйте крок за кроком. Перечитайте написане, знайдіть теми, які вам цікаві. Розпишіть їх.

А що, коли?..

Ви побачили на вулиці хлопчика. Він несе букет червоних троянд, перев'язаний фіолетовою стрічкою з білими сердечками по краях.

Фіолетова пляма майорить перед очима. І ви думаете не про юнацьке кохання, а про дисонанс і страшений несмак, здатний зруйнувати хлопцеві життя.

Ви йдете за ним по вулиці Сумській і ніяк не можете обігнати. Перевіряєте час. Так і є — спізнюєтесь на заняття з боксу й знаєте, що від тренера перепаде на горіхи, та все одно не можете пришвидшити ходу. Ви ставите собі запитання: «А що, коли?..»

А що, коли хлопець — дальтонік і не розрізняє кольорів? А якщо копати глибше, то хлопці взагалі нічого не тямлять у квітах і залицяннях, і тоді «а що, коли?..» вийде з берегів і вихлюпнеться на квіткарку.

Адже очі квіткарки мають розрізняти фіолетове й червоне. А що, коли квіткарка найрозкішнішої квіткової крамниці міста, відома на всю округу флористка, одного ранку не зможе розрізняти кольори?

І в залі, ухиляючись від ударів колежанки, час від часу пропускаючи один-другий і мружачись від болю, ви думаете про квіткарку й про хлопчика в піджаку, завеликому в плечах. Скільки обідів у булочній «Кулиничі» він пропустив, щоб купити букет для матері, яка помирає? Або для подружки з восьмого Б?

Це теж початок. Одна думка, деталь, що не вписується у звичний світ. Вона запускає процес уяви, і доки ми не розповімо історію й на папір не ляже останнє слово, ми думаємо: а що, коли вона раптом перестала розрізняти кольори? Як деталь позначиться на долях людей містечка, у якому живе наш герой?

Початок історії — не обов'язково мить народження персонажа і «вся ота мура в душі Девіда Коперфілда», як казав Голден Колфілд.

Розпочнімо із середини історії. Щоб повернутися до початку пізніше. Початок бере читача в полон, і він поринає в події. Персонаж сидить на стільці, у його рот направлене дуло пістолета. Ми нічого не розуміємо, але заінтриговані. Побачивши, що життя персонажа в небезпеці, читач не відкладе книжки, аж доки не дізнається, чим завершилася історія.

ПИШИ. Вигадайте десять перших речень. Неодмінно десять, не менше, адже третє може виявитися таким самим влучним, як і дев'яте, а п'яте — ліпшим за десяте.

Запишіть їх списком, прочитайте вголос. Оберіть одне. Те, яке вам подобається найбільше. Де ви відчуваєте енергію цієї миті?

Напишіть абзац тексту й розгорніть у ньому історію. Пишіть двадцять хвилин.

Збережіть написане.

Доки пишете — розслабте обличчя.

Легше!

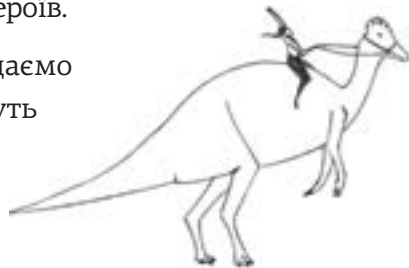
Ідеї для ПИСЬМА

Ми писатимемо про будь-що. Уявіть собі: про все.

Якщо нам подобаються динозаври — окей, мені подобаються динозаври — ми напишемо про них новелу. У дев'яності роки виходив серіал, де вони були персонажами. Сьогодні таке рішення видається абсурдним і сміливим. Майклові Джейкобсу, творцеві серіалу «Динозаври», мабуть, подобалися доісторичні рептилії, тож він вирішив оживити їх.

У цьому й полягає привабливість мистецтва. Якщо подобається давно забута або маргінальна тема, то вам до снаги повернути до неї інтерес аудиторії. Однак за тієї умови, що читачі будуть у захваті від героїв.

Повернімося до динозаврів. Ми вигадасмо історію для дітей, у якій героями будуть динозаври, і намалюємо на обкла-

[Ознайомитись більш детально на сайті видавництва «Моноліт-Bizz»](#)

динці зубасту пащу тиранозавра. Або ж відірвемося по повній і напишемо роман, де головні ролі зіграють аргентинозаври й коритозаври.

Усе, що треба, — невелике дослідження, і ми готові розпочинати.

І спочатку, особливо спочатку, не думайте про гроші. Якщо ви стаєте *an artist*, творчою людиною — теслею, художником, танцюристом, письменницею або акторкою, що грає в спектаклі про Шекспіра й зомбі-апокаліпсиса, — вам має бути весело. Задоволення й похмілля — постійні супутники творчості. Якщо ви щасливі, сідаючи за стіл або виходячи на сцену, ви на правильному шляху. Якщо ваші глядачі іншої думки — навчіться швидко бігати: тоді ви не почувете вбивчої критики.

Задоволення й регулярна праця від ранку до вечора, без вихідних.

Ми почнемо отримувати насолоду від письма просто цієї миті. Візьмемо ручку й папір і запишемо теми, що роблять вас щасливими. Або нещасними, якщо є настрої для самоїдства.

Якщо ви пишете про глибокі темні емоції, будьте обачні — легкості й радощам загрожуватиме небезпека. Ви ж не забули головного правила *creative writing*? Зазираючи до темряви своєї душі, — пробачте за навмисний пафос — ви ризикуєте створити щось

особливе, а особливе не завжди означає легке. Воно вам треба? Подумайте як слід, перш ніж відповісти.

Запишіть цікаві теми.

Мій перелік

- Динозаври;
- космос;
- вегетаріанство;
- супергерої;
- любовні трикутники;
- коти з жовтою шерстю;
- динамічний опис;
- малюнки в тексті;
- оповідь від першої особи;
- оповідач-особистість;
- персонаж-піжон.

Будьте точними, це дає відправні точки для подальшої подорожі.

Завершивши працювати зі списком, оберіть один із пунктів.

Супергерої.

Що я люблю в історіях про силачів у спандексі: костюми, надсилу, злодіїв.

Запишіть героїв з історій, яким ви симпатизуєте.

Мені подобаються історії про:

- маленьких хлопчиків, які шукають пригод;
- іронічних відьом;
- котів;
- дивних тварин, на кшталт Тоторо;
- Амелі — самотніх дивачок середнього віку;
- супергероїв;
- Марлу Зінгер із фільму й книжки «Бійцівський клуб» — розбитих, темних, іронічних жінок.

Гаразд, з'ясуймо, чому вони нам подобаються.

Візьмімо Людину-павука.

Що мені подобається в цьому супергероєві:

- У нього є суперсили, пов'язані з природою. Їх легко зрозуміти.
- Він ботанік, чужий для суспільства.
- Він журналіст — суне носа не у свою справу й любить писати, як і я.
- У нього вродлива дівчина. Їхня історія просувається стрибками, що допомагає заглибитися в сюжет та інтригує.
- Він добрий — дбає про тітоньку й допомагає випадковим перехожим у темному дворі, на яких нападають бандити.
- Працює у Flatiron building, на Мангеттені.

- Він одягнений у кумедний червоний костюм, що комусь, але не мені, може видатися навіть сексуальним.
- Мені до вподоби його павутиння і те, як із його допомогою герой пересувається Нью-Йорком.
- Він має чудове почуття гумору.
- Дія відбувається в Нью-Йорку, і, якщо ви були у цьому місті, виникне відчуття, що герой знаходиться десь поруч і може вас захистити.

Ваша черга. Запишіть, що *вам* подобається в улюбленому персонажі. Використовуйте: зовнішність, риси характеру, любовні лінії, цілі, способи їхнього досягнення й усе інше, що вам видається важливим.

Закінчили? Чудово. Погляньмо, що ми використаємо для вашої історії. І не забуваймо: письмо — це гра, ви можете робити все, що заманеться.

З'являється наступний персонаж та історія.

Джекові п'ятнадцять років, він живе у Верхньому Вест-Сайді й ходить до школи, після занять вивчає динозаврів.

Він улаштовує ланчі в Центральному Парку, спостерігаючи на озері за гусьми й качками.

Він допомагає літній сусідці вигулювати собаку.

Ще вигулює собак відомих акторів і письменників.
За великі гроші.

Одного разу Джек, прийшовши за собакою бабусі Енн, зустрічає її онуку. Він не знає, що сказати, затинається, бере собаку і йде геть. У парку хлопець дорікає собі за боягузтво й знаходить зуб динозавра. Він пробує, чи той гострий, і до крові раниць пальця. Роздратований, Джек пхає зуб у кишеню, собака зализує рану.

Того ж таки вечора бабусю намагаються пограбувати, і хлопець відкриває в собі суперсили. Він може перетворювати зброю на квіти.

Цю історію я вигадала щойно, спираючись на власні інтереси й принципи побудови сюжету.

Чи схожа вона на сюжет Людини-павука? І так, і ні. Та знаєте, у чому секрет? Глядачам байдуже, бо ми співчуваємо хлопчикові, що хоче допомогти літній пані та її онучці.

Виконаймо аналогічну вправу, але разом відзначимо моменти, які вам не подобаються в книжках і фільмах.

- Затягнутий початок;
- Середньовіччя;
- багато крові та вбивств;
- довгі описи;
- тексти без діалогів;
- велика кількість діалогів;
- надто складні слова — доводиться раз по раз зазирати в словник;

- надто довгі речення;
- безглузді діалоги й сцени, написані для збільшення обсягу тексту;
- історія, розказана від третьої особи.

У кожного з нас буде унікальний список: чого ви захочете уникнути у власній книжці.

Подумаймо про злодія, який є антигероєм, супротивником Джека. Містер Панч має суперзлі сили, що перетворюють собак на бомби. Через це й відомим акторам, і людям похилого віку, і всім родинам, у яких є собаки, загрожує небезпека.

Далі комбінуйте все, що вам подобається в злодіях, і записуйте власний сюжет.

Зверніть увагу: я прописую не лише головного персонажа, а й антураж, час, епоху. Оберіть, що любите найбільше, — минуле, майбутнє чи сьогодення — і зробіть історію розгорнутою.

Записуйте швидко, не розмірковуйте. Ваш сюжет має бути найнеймовірнішим, найсміливішим і найлегшим у всьому світі.

Головне — щоб ви писали й усміхалися.

Це наша мета.

І шлях до творчої свободи.

Упевненість

Португалія, пляж поблизу міста Сінтра, травень 2017 року. Ми з чоловіком у весільній відпустці, але мені схопило поперек і я майже не можу рухатися. Сьогодні він привіз жінку на пляж і подався вивчати ландшафт у пошуках свіжих емоцій. Позитивних. Саме тому він десь далеко.

Я поглядаю на рибалку, він стоїть спиною до мене на березі океану. Довкола каміння, хвилі б'ються об берег і вуркочуть. Усе вирує, шумить... Аж не віриться, що тут можна щось упіймати. Але рибалка стоїть. На ньому сіре пальто, капелюх, блакитні штани з плямами від солі. Він раз по раз закидає свою вудку й раз по раз витягує рибину. І не дрібно-ту — велику, двома такими можна нагодувати себе й дружину.

Я спостерігаю за ним зблизька, хоча й прийшла засмагнути й помилуватися океаном. Відпочити. Я думаю про рибалку та його вдачу. У нього впевне-

на хода. Коли він закидає вудку, я помічаю, що його рухи ідеально натреновані, навіть відпрацьовані. Він стоїть переді мною зо хвилину. Вудка вигинається дугою, і він крутить коліщатко на себе. Швидко-швидко.

Рибина темно-срібна. Вона намагається вирватись, але води більше немає. Її впіймали. Рибалка міняє місце. Зараз він стоїть на низьких каменях, ближче до води. Закидає вудку, чекає хвилину чи дві, знову крутить коліщатко. Риба хапає ротом повітря. Зустрічає свій кінець.

Він знає рибні місця. Можливо, його навчив батько, як робити найсмачнішу наживку. Рибалка знає, де й коли краще рибалити. Стояти. Чекати. Риба припливе. Підрізати, зняти з гачка. Повторити.

Рибак рибача бачить здалека — є така приказка. Тому мій погляд і прикутий до нього. Позираючи на рибалку, я впізнаю себе за роботою. Я пишу про ті речі, які знаю. Про Ізраїль, як почувалася шістнадцятирічна дівчинка, уперше опинившись за кордо-

ном без батьків. Що для неї означало вперше закохатися й поринути в релігійний світ.

Я знаю Україну. Її міста, дачі, ріки й дороги. А ще я знаю людей. Французів, українців,

американців; молодих людей, літніх людей. Я не заплющую очі, я спостерігаю. І записую. Я знаю рибні місця. Мої рибні місця не такі, як ваші. Шукайте власні.

Я починаю писати зі знайомих тем, вони допомагають знайти підтримку, ніби я — рибалка, що знає куди закинути вудку, щоб упіймати рибину. Та він не завжди впевнений, що улов буде великим.

Відчуваючи підтримку знайомої теми, я підкорюю нові. Пишу про космос, архітектуру або про соус із креветок і лайма. Однак роблю це після пошуків, для них потрібні час і сформована мета.

ПИШИ. Розпочнімо із чогось знайомого.

«Але я нічого не знаю настільки добре, щоб писати, — скаже двадцятисемирічна Олена, авторка Клубу Анонімних Авторів. — Я ніколи не мандрувала, ніколи нікого не кохала». «Гаразд, — відповім я, — але ти знаєш, як почувається людина, що все життя провела в одному місці й шалено хоче когось полюбити».

Розпочнімо з місця, що ви його знаєте. На пляжі: каміння — сіре, лунке, вкрите піском, кругле.

Просто зараз зробімо перелік тем, які вам добре відомі.

Мій перелік

1. Психологія жінок.
2. Читання книжок.
3. Собаки.
4. Письменство.
5. Шоколад.
6. Як вибрати сукню. Жартую, бо вдягаю дивні сукні.
7. Депресія.
8. Як приготувати смачну ікру з баклажанів і форшмак — можливо, це два пункти?
9. Як вибрати олівець.
10. Дружба з чоловіками.

А які пункти з'явилися у вас? Запишіть їх упродовж п'яти хвилин.

Доки працюєте над своїми темами, рибалка витягує з океану рибу. Дорадо. Завбільшки з величезну долоню.

Використовуйте свої знання, щоб надихати себе й почуватися впевненими. Читач відчує: ви знаєте свою тему — і йому буде цікаво, що ж там далі...

Використовуйте знання, як хребет. Одначе, крім нього, вам знадобляться ще й м'язи, шкіра, кістки, волосся, очі. Але спочатку — ваш хребет, основа. Використовуйте його, щоб закидати вудку в потрібному місці й витягувати найцікавіші ідеї з океану фантазії.

